

УКРАЇНА: ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Аналітичні оцінки
Січень 2026

Публікацію створено Центром Разумкова за підтримки Фонду «Аскольд і Дір», що адмініструється ICAP Єднання в межах проєкту «Сильне громадянське суспільство України — рушій реформ і демократії» за фінансування Норвегії та Швеції. Зміст публікації є відповідальністю Центру Разумкова та не є відображенням поглядів урядів Норвегії, Швеції або ICAP Єднання.

I.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ОБОРОНА: ГОЛОВНІ ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Головними новинами січня 2026 р. у міжнародних ЗМІ стали перша з початку війни зустріч делегацій Україна-США-росія та енергетичний колапс в українських містах, спричинений російськими обстрілами. Повідомлення з театру воєнних дій стали майже рутинними з огляду на тактичний масштаб змін лінії бойового зіткнення та попри доволі високу активність бойових дій.

Президент США Д. Трамп продовжував шокувати світ своїми рішеннями та заявами протягом січня 2026 р. (Венесуела, Гренландія, Іран), відволікаючи міжнародну увагу від російсько-української війни та формуючи неоднозначний вплив на її перебіг і перспективи завершення.

БОЙОВІ ДІЇ

Протягом січня фіксувалася висока інтенсивність бойових дій, попри певне зниження загальних та середньодобових показників порівняно з попередніми місяцями. Так, [за повідомленнями](#) Генерального штабу ЗСУ, протягом місяця на лінії фронту відбулося 5 316 бойових зіткнень (в середньому — 171 на добу), що на 4% менше, ніж у грудні, та майже на 15% менше, порівняно з листопадом 2025 р., а [темпи російської окупації](#) уповільнилися майже наполовину, порівняно з показниками попередніх місяців (245 км² проти 445 у грудні та 505 у листопаді).

Наразі зарано робити висновки як стосовно сталості такої тенденції, так і головних факторів впливу на неї, хоча політичні цілі кремля, безумовно, підштовхують російське військове командування не лише до підтримки високої активності бойових дій за будь-яку ціну, але й до завчасного рапортування про «великі перемоги». Нещодавнім прикладом таких фальсифікацій є історія із [«захопленням» Куп'янська](#), про яке російські генерали доповідали путіну ще у листопаді, але не змогли навіть наблизитися до заявленого

результату станом на кінець січня. Умовним позитивом зазначеної практики «кредитних» просувань є можливість прогнозування пріоритетності для противника саме цієї ділянки фронту з огляду на бажання уникнути відповідальності за [неправдиві доповіді](#) по всій військово-політичній вертикалі.

Водночас за підсумками січня 2026 р. можна констатувати збереження певних тенденцій, що спостерігалися протягом минулого року та сформували сьогоdnішній характер війни на виснаження, а саме — переважно позиційні бойові дії, що призводять лише до тактичних результатів, але виключають можливість настання переконливої військової перемоги. Зумовлені зимою погодою тимчасові переваги та додаткові труднощі для обох сторін вносять корективи у тактику бойових дій, але не впливають на загальну стратегічну ситуацію на театрі воєнних дій.

На тлі де-факто глухого кута на сухопутному театрі воєнних дій і чергових іміджових поразок кремля на міжнародній арені ([втрата Венесуели як союзника, неспроможність захистити танкери під російським прапором](#)), росія зосередилася на терорі проти цивільного населення України шляхом нарощування масштабів [ракетно-дронових атак](#) на критичну інфраструктуру. Метою цих актів терору є насамперед намагання зруйнувати матеріальну та психологічну спроможності України до подальшої боротьби. Протягом місяця російські війська здійснили чотири масовані ракетно-дронові атаки (9, 13, 20 і 24 січня), а всього за місяць по території України росія запустила 148 ракет, з яких було перехоплено 69 (46%) та 4 438 дронів (перехоплено 3 716 — 83%). В січні зафіксована рекордна кількість балістичних ракет (91) — найбільш небезпечних засобів ураження, протидіяти яким можуть лише ЗРК Patriot і SAMP/T, яких не вистачає навіть для прикриття столиці та інших великих міст. 9 січня росія вдруге за час війни

застосувала гіперзвукову балістичну ракету «Орешник».

Українські далекобійні удари, спрямовані на підлив російських військово-технічних та економічних спроможностей ведення війни, є доволі болючими для російського нафто-газового сектору та військово-промислового комплексу, але наразі недостатніми для досягнення ефекту подібного функціональній нейтралізації чорноморського флоту рф.

МИРНИЙ ПРОЦЕС

Результатом дипломатичних зусиль адміністрації США, європейських лідерів та офіційного Києва стали майже повністю узгоджені позиції стосовно можливого формату завершення бойових дій. Ще наприкінці грудня 2025 р. російській стороні був переданий оновлений проєкт мирного плану, який, очікувано, не міг бути сприйнятий кремлем з огляду на відсутність будь-яких ознак зацікавленості путіна в припиненні війни. «Красномовною» російською відповіддю, насамперед Києву та європейським столицям, на мирні пропозиції став удар гіперзвуковою балістичною ракетою «Орешник» по території Львівщини 9 січня, начебто у відповідь на фейк про українську спробу атакувати одну з резиденцій путіна. Як зазначені звинувачення на адресу України, так і атака у відповідь переслідували головну мету — зірвати чи затягнути переговорний процес, переклавши відповідальність на Київ та уникнувши гніву Трампа.

Попри очевидну деструктивну позицію кремля, 23-24 січня в Абу-Дабі відбувся перший з початку повномасштабного вторгнення раунд переговорів за участю представників України, США та росії. Перша зустріч, очевидно, не принесла жодних конкретних результатів. Повідомлялося, що однією з домовленостей могло бути т. зв. «енергетичне перемир'я», яке згодом проголосив Д. Трамп як добрий жест з боку путіна на його прохання. Однак російські повітряні удари по об'єктах критичної інфраструктури не припинялися ні на день, а менш ніж за тиждень росія завдала одного з найбільш руйнівних ударів по українській енергетиці, залишивши тисячі будинків без опалення в найбільш морозні дні.

ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ ТА ДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Президент України В. Зеленський здійснив чи не найбільші з початку повномасштабної війни кадрові перестановки в силовому блоці.

14 січня 2026 р. Верховна Рада одногосно (277 голосів «за») підтримала призначення М. Федорова на посаду Міністра оборони — ексміністра цифрової трансформації. Під час процедури призначення у Верховній Раді він підбив підсумки ключових досягнень у сфері оборони на попередній посаді та презентував доволі змістовну програму майбутньої діяльності, наголосивши на головних пріоритетах, зокрема, пообіцяв вирішити «накопичені роками проблеми (ТЦК) й при цьому зберегти обороноздатність країни». Призначення М. Федорова Міністром оборони виглядає як вибір Президентом однієї з найкращих кандидатур на заміну Д. Шмигала, хоча й до його роботи як керівника оборонного відомства також не було суттєвих претензій.

Голова Головного управління розвідки (ГУР) К. Буданов став головою Офісу президента; О. Іващенко, який очолював Службу зовнішньої розвідки і раніше був заступником голови начальника ГУР, призначений на місце К. Буданова. Доволі несподіване для широкого загалу повідомлення про можливе звільнення В. Малюка з посади керівника СБУ викликало негативну реакцію у безпековому середовищі, але не завадило Президенту затвердити своє рішення.

МІЖНАРОДНІ ПОДІЇ (ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ)

6 січня відбувся саміт Коаліції охочих у Парижі, за підсумками якого було ухвалене комюніке про підтримку України. В опублікованій заяві йдеться, зокрема, про те, що «здатність України захищати себе є критично важливою для гарантування майбутнього колективної безпеки як самої України, так і всього Євроатлантичного регіону», а «забезпечення суверенітету та тривалої безпеки України має стати невід'ємною частиною мирної угоди». Учасники Коаліції

задекларували готовність «взяти на себе зобов'язання стосовно системи політично та юридично обов'язкових гарантій, які будуть активовані після набуття чинності угоди про припинення вогню» та ухвалили рішення про створення координаційної групи США-Україна-Коаліція при Оперативному штабі Коаліції охочих в Парижі. Ключовим елементом майбутньої системи безпекових гарантій, за задумом авторів комюніке, має бути активне залучення США. Однак представники адміністрації Трампа **не підписали зазначену заяву**, а з попереднього проєкту були видалені положення про американську підтримку сил Коаліції.

За повідомленням **Financial Times**, протягом року після радикальної зміни позицій США стосовно підтримки України, країни Європи зуміли суттєво мінімізувати негативні наслідки рішень адміністрації Д. Трампа. Зокрема Франція наразі забезпечує дві третини розвідданих, які раніше надавалися Україні виключно американськими ресурсами.

23 січня Пентагон опублікував Національну оборонну стратегію (**NDS**), в якій закріплені зміни пріоритетів, зокрема — фокус на внутрішній безпеці, скорочення підтримки союзників у Європі та інших регіонах. Оновлена американська NDS на тлі посягань адміністрації Д. Трампа на суверенітет Канади та Данії (**Гренландія**), анонсування **скорочення військової присутності США** в Європі та представництва в структурах НАТО додала причин для занепокоєння членів Північноатлантичного Альянсу стосовно надійності США як ключового союзника та, відповідно, **майбутнього самого НАТО**.

3 січня США провели блискавичну операцію «Абсолютна рішучість» із захоплення Президента Венесуели Н. Мадуро — блискучу з військової точки зору, хоча й сумнівну — з точки зору міжнародного права. Лідери провідних держав дали **неоднозначні оцінки** американським діям у Венесуелі — від стриманої підтримки (Прем'єр-міністр Великої Британії К. Стармер) до засудження інтервенції (Прем'єр-міністр Іспанії П. Санчес).

РОСІЯ

Американська **операція у Венесуелі** та серія захоплень підсанкційних **танкерів** завдали потужного удару по амбіціях росії як

світової військової потуги. Неспроможність Венесуели продемонструвати військовий опір діям США також порушила питання стосовно «ефективності» російських озброєнь та військово-технічної підтримки, яку Москва надавала режиму в Каракасі протягом багатьох років.

Російська Z-спільнота, попри цензуру та самоцензуру, з неприкритими заздрощами коментувала «американську СВО» як зразок того, що вони уявляли собі у лютому 2022 р. Порушення суверенітету та силова зміна режиму сприймається російськими воєнблогерами як меседж Вашингтона Москві про нову нормальність міжнародних відносин.

11 січня 2026 р. **минуло 1 418 днів з моменту початку повномасштабного вторгнення росії, або ж т. зв. СВО**. Саме стільки днів тривала «Велика вітчизняна війна» (1941-1945 рр.), яку російська пропаганда використовує як історичну паралель для легітимізації агресії проти України. Маніпуляція історичними паралелями схоже зіграла злий жарт із путінською пропагандою, оскільки, попри ігнорування цього символічного часового рубежу офіційними ЗМІ, навіть найбільш активні прокремлівські пропагандисти почали відкрито ставити питання на кшталт: **«За чотири роки Сталін вже був у Берліні. А ми де?»**.

Отже, аналіз найбільш важливих подій, політичних заяв та рішень дозволяє зробити наступні висновки:

✓ Перша з початку війни зустріч делегацій Україна-США-росія започаткувала новий етап міжнародних зусиль з дипломатичного врегулювання російсько-українського конфлікту, але не призвела до суттєвих результатів і лише зайвий раз засвідчила налаштованість Кремля на продовження війни.

✓ Попри резонансні заяви Президента США Д. Трампа та радикальні силові кроки на зовнішній арені, проблема російсько-української війни залишається у фокусі міжнародного порядку денного.

✓ Незмінною залишається налаштованість Кремля на блокування мирного процесу (уникаючи тиску з боку адміністрації Трампа) та затягування війни, попри сумнівні досягнення та непропорційно великі втрати за підсумками майже чотирьох років повномасштабних бойових дій.

II. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

Протягом січня 2026 р. відбулась низка резонансних подій і акцій, які інспірували зростання геополітичної нестабільності, загострення глобальних і локальних конфліктів та загроз. На фоні невизначеності перспектив мирного переговорного процесу триває ескалація російської агресії, яка має характер геноциду і в екстремальних погодних умовах загрожує масштабною гуманітарною катастрофою в центрі Європи. Водночас зовнішня політика США, що супроводжується силовими заходами, економічними санкціями і політичним тиском, додає турбулентності на світовій арені, девальвує засади міжнародних відносин і в цілому світового політико-правового устрою. Цю ситуацію охарактеризував Прем'єр-міністр Канади М. Карні у [виступі](#) 20 січня 2026 р. на Давоському форумі. На його думку, спостерігається «розрив світового порядку» і «геополітика супердержав не підпорядковується жодним обмеженням».

МІЖНАРОДНІ ПРОЦЕСИ І ПОДІЇ

Переговорний процес щодо припинення війни в Україні. Черговий етап мирних перемовин у січні 2026 р. характеризувався активністю контактів в різних форматах. Зокрема українська делегація 17 січня провела консультації в США з метою узгодження пакету документів в рамках мирного плану. 22 січня відбулася [зустріч](#) президентів України і США на полях форуму в Давосі, а згодом в Абу-Дабі пройшли переговори делегацій України, США і росії. Своєю чергою, американська сторона провела ряд зустрічей з представниками країни-агресора. Загалом, січневі перемовини мали певні відмінності від попереднього переговорного процесу.

По-перше, відбувся перехід від «човникової дипломатії» США до прямих переговорів у трьох- та двосторонньому форматах.

По-друге, вдалося узгодити з американською стороною пакет безпекових гарантій для Києва і 10-річний «[план відновлення](#)» України, який передбачає \$800 млрд інвестицій і прискорений шлях вступу до ЄС.

По-третє, змінено склад делегацій. Зокрема від країни-агресора взяли участь

високопоставлені військові чиновники. Слід також відзначити активну участь членів команди Президента США. Однак при цьому варто зауважити, що американське модерування процесом переговорів мало загалом суперечливий і однобічний характер та відзначалося вимаганням поступок від України і необґрунтованими звинуваченнями у неготовності Києва до припинення війни. Фактично, така американська позиція сприймається агресором як карт-бланш для продовження війни на виснаження. Загалом, в рамках переговорного процесу триває боротьба між Україною та її європейськими союзниками і країною-агресором за вплив на позицію американського Президента.

Водночас важливим фактором переговорів є консолідована підтримка України з боку європейських країн-союзників. На початку січня «коаліція охочих» ухвалила [Паризьку декларацію](#) «Надійні гарантії безпеки для міцного й тривалого миру в Україні», яка містить комплекс зобов'язань європейських партнерів для забезпечення миру. Паралельно лідери України, Франції та Великої Британії підписали [декларацію](#) про наміри розгортання військ в Україні у випадку укладення мирної угоди.

В цілому січневі перемовини слід розглядати як черговий етап тривалого переговорного процесу, який, на жаль, не привів до припинення бойових дій і свідчить про невідзначеність перспектив мирного врегулювання. Через ультимативну позицію росії неузгодженими є територіальні питання (Донбас) та контроль над ЗАЕС. Водночас країна-окупант під час переговорів, навпаки, посилює геноцидну війну проти мирного населення України. Регулярні і цілеспрямовані російські атаки щодо енергетичної системи, критичної інфраструктури та житлових районів в зимовий період спричиняють кризову гуманітарну ситуацію в Україні. Впродовж січня агресор [застосував проти України](#) більше 6 000 ударних дронів, близько 5 500 керованих авіаційних бомб та 158 ракет різних типів. При цьому, т. зв. «енергетичне перемир'я» виявилось фікцією і навпаки підтвердило наміри росії продовжувати війну. Цинічним знуцанням

країни-агресора над мирним процесом став черговий масований удар по українських енергетичних мережах 3 лютого.

Фактор США на світовій арені. У січні спостерігалось посилення агресивної публічної риторики Вашингтону щодо захисту і просування американських інтересів на світовій арені. В одному з інтерв'ю Д. Трамп заявив, що міжнародне право не завадить йому використовувати військову силу проти інших країн. Сполучені Штати запровадили силові акції, жорсткий політичний пресинг і економічний тиск на різних зовнішніх напрямках. Здійснили силові захоплення Президента Венесуели, висунули жорсткий ультиматум Ірану. Куба оголошена «загрозою національній безпеці США», запроваджені санкції, що блокують поставки нафти цій країні. Д. Трамп виступив з погрозами Канаді, плануючи запровадити 50% мито на літаки канадського виробництва та припинити їхню сертифікацію в США. Паралельно Вашингтон інспірував масштабний «гренландський конфлікт» (про це — далі).

В січні оприлюднена **Національна оборонна стратегія США** на 2026 р. У документі (як і в новій Стратегії національної безпеки, грудень 2025 р.) наголошується на трансформації геополітичних пріоритетів США. Зокрема головними цілями визначаються безпека кордонів і відбиття міграційних загроз, відновлення військового домінування США в Західній півкулі. Більш стриманим є ставлення до Китаю та росії, причому остання оцінюється як «постійна, але керована» загроза. Водночас у Стратегії фіксується певне дистанціювання від війни в Україні. Зокрема в документі зазначається, що це — відповідальність Європи і наголошується, що «наші союзники по НАТО мають міцні позиції, щоб взяти на себе основну відповідальність за конвенційну оборону Європи, за критичної, але більш обмеженої підтримки США». У цьому контексті слід додати, що за інформацією з неофіційних джерел, Пентагон планує скоротити участь США в 30 структурних підрозділах НАТО, зокрема з питань контролю, планування і розвідки.

Своєю чергою, характеризуючи зовнішню політику США, слід враховувати внутрішні фактори. По-перше, в американському суспільстві загалом переважають критичні оцінки дій керівництва країни на світовій

арені. Зокрема, 47% респондентів **не схваляють** наміри Д. Трампа взяти під контроль Гренландію, підтримують — лише 17%. Водночас 49% громадян **не підтримують** позицію Д. Трампа щодо війни в Україні, схвалює — третина (30%) опитаних. Загальний рейтинг підтримки Президента США має тенденцію зниження і у січні 2026 р. сягнув позначки 38%.

По-друге, на фоні переможних реляцій влади про успіхи боротьби з нелегальною міграцією, широкий суспільний резонанс мали випадки вбивств людей агентами імміграційної та митної служби (ICE), що викликало масові акції протесту в багатьох штатах країни і гострий конфлікт в Сенаті між демократами і республіканцями. Загалом, громадські протести проти агресивних дій міграційної служби містять ризики для адміністрації Д. Трампа, у т. ч. з огляду на цьогорічні проміжні вибори до Конгресу. Також додало напруження оприлюднення Мін'юстом США чергової порції документів, пов'язаних зі скандальною справою Дж. Епштейна. Водночас ускладнив соціальну ситуацію в США **зимовий шторм «Ферн»**, через який у 18 штатах було оголошено надзвичайний стан.

Дестабілізація світового порядку, зростання конфліктності у світі, посилення процесу мілітаризації. У січні спостерігалися тенденції зростання геополітичної турбулентності, трансформації системи міжнародних відносин й інституцій, ескалація протистояння між світовими гравцями. **Перше.** Як зазначалося, свідченням запровадження на світовій арені силових американоцентричної політики стала операція з захоплення і вивезення до США Президента Венесуели Н. Мадуро, звинувачуваного Вашингтоном у «наркотероризмі» (при цьому, **світова реакція** була неоднозначною, а внутрішньополітичні наслідки цієї акції для Венесуели нині важко спрогнозувати).

Паралельно розгорнувся масштабний конфлікт, спричинений намірами США анексувати Гренландію, що виглядало як небезпечна спроба силових експансії, всупереч міжнародним нормам, і спричинило деструктивний вплив на єдність і солідарність євроатлантичної спільноти, в цілому т. зв. колективного Заходу. «Гренландський конфлікт» поставив відносини Вашингтону та

Брюсселю на грань **економічної війни**, послабив довіру і партнерство між США та ЄС.

Загрози і шантаж США, з одного боку, викликали хвилю протесту в Європі і зростання антиамериканських настроїв. За деякими соціологічними дослідженнями, нині в низці країн ЄС переважає негативне ставлення до політики Д. Трампа. А з іншого, помітно активізувалися в європейському політичному істеблішменті тенденції щодо позбавлення від воєнної і економічної залежності від США та забезпечення оборонної незалежності Європи. (У цьому контексті варто зазначити, що в січні 2026 р. Євросоюз на протипагу тарифному пресингу і агресивному протекціонізму США уклав дві масштабні торговельні угоди — з південноамериканським блоком МЕРКОСУР й Індією).

Компромісне рішення щодо Гренландії, ухвалене 21 січня в Давосі під час зустрічі Президента США і Генсека НАТО (у вигляді рамкової угоди щодо посилення присутності НАТО в Арктиці), є скоріше паліативним варіантом з невизначеними перспективами. Своєю чергою, протистояння довкола арктичного острова, з одного боку, на певний час відсунуло на другий план у світовому порядку денному тему війни в Україні. З іншого, примушує країни Європи спрямовувати фінансові і воєнні ресурси на «арктичний напрям», що може позначитися на підтримці України.

Друге. Спостерігається небезпечна тенденція руйнації традиційної системи міжнародних організацій. У попередніх моніторингах окреслювалося, як протягом 2025 р. Вашингтон обмежував участь у міжнародних інституціях та їх фінансуванні. У січні 2026 р. США офіційно вийшли зі складу Всесвітньої організації охорони здоров'я (не сплативши борг приблизно \$260 млн), припинили участь у Паризькій кліматичній угоді. Водночас Д. Трамп **підписав указ** про вихід США з 66 міжнародних організацій (у т. ч. 31 під егідою ООН). Паралельно Держдеп **ініціював** припинення фінансування організацій в різних країнах, які займаються гендерною тематикою, проблемами різноманіття, рівності тощо.

Водночас 22 січня на полях економічного саміту в Давосі за ініціативи Д. Трампа була створена нова міжнародна організація

«Рада миру». Станом на кінець січня, з 60 запрошених країн до Ради приєдналися близько двадцяти держав Близького Сходу, Південної Америки, Східної Європи та Азії. Водночас країни-світові гравці (Китай, Індія), а також провідні європейські держави (Франція, Німеччина, Велика Британія, Італія), Скандинавські країни утрималися від вступу до «Ради миру».

Згідно **статуту**, влада у цій організації концентрується в руках її голови — Д. Трампа та його близького оточення. Водночас «Рада миру» (яка створена на основі ухвалені в листопаді 2025 р. резолюції РБ ООН для врегулювання ситуації в Секторі Гази) передбачає миротворчу діяльність в різних регіонах світу. **На думку спостерігачів**, «Рада миру» дублює функції ООН і фактично є її альтернативою. У широкому сенсі ця ініціатива дезінтегрує систему міжнародних організацій, насамперед ООН, яка нині перебуває у кризовому стані. Генсек ООН А. Гутерреш 28 січня у **листі** до послів держав-членів попередив про «невідкладний фінансовий крах організації» через заборгованість внесків держав, зокрема США, які забезпечують 22% бюджету ООН.

Отже, послідовна боротьба команди Д. Трампа з традиційним світовим мультилатералізмом (організація багатосторонніх рівноправних міжнародних відносин) супроводжується намаганням сформувати альтернативну, підпорядковану США, міжнародну інституцію. Причому є підстави прогнозувати, що ближчим часом Вашингтон здійснюватиме кампанію активного примушування країн, тією чи іншою мірою залежних від США, до вступу в «Раду миру». Очевидно, що небажання ЄС приєднуватися до новоствореної Ради додаватиме напруженості і проблемності у відносинах Вашингтону і Брюсселю.

Третє. Потягом січня спостерігалися тенденції посилення економічного і воєнного протистояння між державами в різних регіонах світу. На фоні згаданого вище «гренландського конфлікту», зросла проблемність у відносинах США з Канадою і на європейському напрямі. Водночас в січні тривала російська гібридна інтервенція на теренах Європи. Фіксувалися чисельні випадки порушення повітряного простору ряду країн ЄС неідентифікованими БпЛА. У балтійському морі відбулося чергове пошкодження

комунікаційних мереж, спостерігалися гібридні і фізичні [атаки](#) на енергетику та критичну інфраструктуру країн ЄС, зокрема Польщі, Німеччини. У ряді країн Європи затримані особи, підозрювані у шпигунстві в інтересах росії.

Складною залишається ситуація на Близькому Сході. Коаліція під керівництвом Саудівської Аравії завдала авіаударів по сепаратистським угрупованням на південному сході Ємену. Повітряні сили Ізраїлю атакували бойовиків Хезболли в Лівані. Водночас літаки західної коаліції атакували позиції угруповання ІДІЛ в Сирії. Загострилася ситуація довкола Ірану на тлі ускладнення відносин між Вашингтоном і Тегераном та жорсткого придушення масових громадських протестів владою Ірану. Наприкінці січня Д. Трамп висунув ультиматум Ірану щодо припинення ядерної програми, паралельно Пентагон [посилює воєнну присутність](#) в регіоні, переміщує ударну авіаносну групу до Близького Сходу.

На фоні геополітичної нестабільності триває окреслена в попередніх моніторингах тенденція збільшення воєнних арсеналів, випробування нових видів озброєнь тощо. Зокрема Президент США заявив про плани збільшення військового бюджету на 2027 р. з \$1 трлн до \$1,5 трлн. Китай здійснює програму зміцнення власних збройних сил, у т. ч. модернізацію ВМФ для розширення присутності в Тихому океані. ЄС, з огляду на російську агресію, реалізує пакет довгострокових оборонних проєктів. Своєю чергою, у відповідь на провокації КНДР, Південна Корея розпочала розгортання системи балістичних ракет на передових лініях оборони.

Символічною ілюстрацією зростання кризових тенденцій у світі є те, що науковці Чиказького університету перевели стрілки [годинника Судного дня](#), який символізує час світової катастрофи, на чотири секунди ближче до «опівночі», до якої тепер залишається 85 секунд. Це найгірший показник з 1947 р.

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ

У січні зусилля національної дипломатії були сфокусовані на консолідації міжнародної допомоги у відновленні зруйнованої

агресором енергетичної системи України, що матиме вирішальне значення в екстремальних погодних умовах, забезпеченні воєнно-фінансової підтримки (насамперед зміцненні ППО), відстоюванні і просуванні національних інтересів на міжнародних майданчиках і в рамках мирного переговорного процесу тощо.

Політичний діалог з іноземними партнерами. Протягом місяця спостерігалася традиційно висока інтенсивність міжнародних контактів України у різних форматах, у т. ч. в рамках зустрічей на вищому рівні, міжпарламентських і міжурядових консультацій, публічної дипломатії тощо. Серед важливих міжнародних контактів можна відзначити наступні. Україна взяла участь у [зустрічі «коаліції охочих»](#) (6 січня, Париж), де були присутні керівники ЄС і НАТО, лідери двадцяти семи держав, представники США, Туреччини, Японії, Австралії, Нової Зеландії. Згодом, 7 січня українська делегація відвідала Нікосію для участі у церемонії відкриття головування Кіпру в Раді ЄС. У рамках заходу обговорювалися перспективи вступу України до ЄС і відкриття синхронно з Молдовою переговорних кластерів. Своєю чергою, важливою була участь в Економічному форумі в Давосі 22 січня, зокрема [переговори президентів України і США](#), а також контакти з лідерами світової бізнес-спільноти. 25 січня у Вільнюсі з нагоди вшанування пам'яті учасників Січневого повстання (1863-1864 рр.) відбулась зустріч президентів України, Литви і Польщі.

До активу української дипломатії в січні можна також віднести візити до Києва Президента Чехії П. Павела, директорки МВФ К. Георгієвої, Міністра оборони Великої Британії, спікера Сейму Латвії, глав МЗС Норвегії, Албанії, групи радників з питань національної безпеки держав-членів коаліції охочих тощо. Паралельно відбулись онлайн-перемовини з керівництвом ЄС і НАТО, лідерами Німеччини, Франції, Великої Британії, Нідерландів, Норвегії, Австралії, а також з сенаторами США.

Загалом, зміст діалогу України з іноземними партнерами, насамперед з країнами ЄС і США, був зосереджений на просуванні мирного переговорного процесу і забезпеченні зовнішньої підтримки у подоланні енергетичної і гуманітарної кризи внаслідок ескалації російської агресії.

Просування українських інтересів та ініціатив на світовій арені. Протягом місяця українська сторона посилила активність у двосторонніх відносинах і на міжнародних майданчиках з метою: а) привернення уваги світової спільноти на злочини проти людяності країни-окупанта, геноцидний характер російської агресії; б) забезпечення міжнародної воєнно-фінансової підтримки; в) посилення санкційних заходів проти росії.

12 січня за ініціативою України і країн-союзників відбулося **надзвичайне засідання Радбезу ООН** через масовані російські атаки на українську енергосистему і удар по Львову **ракетною «Орешник»**. **На жаль, результатом стало лише публічне політичне засудження російських злочинів з боку ряду країн і заклики до мирного врегулювання.** Того ж дня на прохання України відбулося позачергове **засідання Ради Україна-НАТО**, де узгоджувалися плани зміцнення протиповітряної оборони і захисту цивільного населення та критичної інфраструктури.

Тема кризової ситуації в Україні також обговорювалася під час засідання Комітету Міністрів Ради Європи 14 січня. Генсек РЄ А. Берсе у своєму **виступі** засудив агресію рф, що призвела до «катастрофічного становища цивільного населення України», закликав до допомоги Україні і підтримки її на євроінтеграційному шляху.

18 січня відбулась **нарада** головнокомандувачів збройних сил держав-членів «коаліції охочих», під час якої обговорювалися формати участі країн-партнерів у реалізації міжнародних безпекових гарантій для України, посилення санкційного тиску на росію.

Важливою була участь української делегації на Форумі в Давосі. Зокрема 22 січня, під час спеціального засідання форуму, В. Зеленський виступив з **промовою**, в якій закликав Європу до перетворення на глобальну силу, забезпечення стратегічної автономії та оборонної самодостатності, формування європейських збройних сил.

27 січня в рамках зимової сесії ПАРЄ майже одноголосно (104 депутати «за», 6 — «проти» та 3 — «утрималися») ухвалила **резолюцію** про справедливий та тривалий мир в Україні, в якій засуджується ескалація російських ударів по цивільній інфраструктурі

і енергетиці, міститься заклики до «всеосяжного, справедливого й сталого» миру в Україні, підтримується створення спецтрибуналу та механізму відшкодування збитків Україні від агресії рф. Важливою також є інша ухвалена резолюція ПАРЄ **«Вибори в часи кризи»**, в якій наголошується, що «відповідно до міжнародних демократичних стандартів, вибори не можуть проводитися в умовах воєнного стану».

Згодом, 29 січня на засіданні **Ради міністрів закордонних справ ЄС** А. Сибіга окреслив ключові механізми тиску на росію: блокування «тіньового флоту» та ухвалення сильного 20-го пакету санкцій, який включатиме обмеження проти російської оборонної промисловості та нафтогазового сектору. Паралельно 29 січня під час засідання **Форуму безпекового співробітництва ОБСЄ** українська сторона поінформувала представників європейської спільноти про ескалацію російської агресії, злочини «енергоциду» проти України, закликала посилити підтримку Україні і захист цивільного населення.

Водночас за ініціативою України 30 січня відбулось **позачергове засідання** Ради керуючих МАГАТЕ, під час якого українська сторона закликала держави-члени запровадити всеохоплюючі санкції проти «Росатома», призупинити членство росії в Раді керуючих МАГАТЕ, а також внести зміни до статуту з метою обмеження прав держави-агресора.

Міжнародна солідарність і допомога Україні у протистоянні російській агресії. У січні країни-союзники оголосили про надання Україні чергових пакетів воєнної, фінансової, гуманітарної допомоги. Зокрема критично важливою є допомога системі ППО і енергетичному сектору. За підсумками **Координаційної зустрічі** групи G7+ з питань енергетичної підтримки України, держави-партнери започаткували постачання нових пакетів підтримки, які включають понад 6 000 одиниць великого енергетичного обладнання та внески до Фонду підтримки енергетики. Зокрема ЄС відправить Україні 447 генераторів. Поставки енергообладнання також здійснять Японія, Хорватія, Італія та ін.

Німеччина, Велика Британія, Норвегія, США ті інші держави зробили внески до Фонду підтримки української енергетики.

ЄБРР надав кредит «Укргідроенерго» €75 млн на відновлення гідроелектростанцій. Наприкінці січня Україна отримала шість гуманітарних вантажів від Нідерландів, Німеччини, Швейцарії, Фінляндії, Іспанії та Норвегії. Важливим фактом є те, що в ряді європейських країн запроваджені громадські ініціативи щодо збору коштів для закупівлі енергетичного обладнання для України. Зокрема в Польщі триває масова кампанія на підтримку України «Тепло з Польщі для Києва».

ТЕНДЕНЦІЇ, ЗДОБУТКИ І ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС

У складний для України зимовий період вирішального значення набула згадана вище допомога ЄС у відновленні зруйнованої агресором енергетичної системи. Разом з поставками партій технічного обладнання Єврокомісія оголосила про €145 млн екстреної допомоги для енергетичної інфраструктури України. Водночас 20 січня Європарламент затвердив розроблений Єврокомісією пакет законодавчих актів для надання Україні кредиту на €90 млрд для забезпечення її фінансових та військових потреб у 2026–2027 рр. При цьому, планується, що частка цього кредиту, передбачена для підтримки бюджету, буде надаватися за умов впровадження в Києві реформ з покращення демократичних процесів, верховенства права та протидії корупції.

Слід зазначити, що з 1 січня Україна офіційно приєдналася до єдиної роумінгової зони з країнами Євросоюзу.

Своєю чергою, для підтримки України і посилення тиску на країну-агресора ЄС здійснив ряд наступних кроків: а) набуло чинності рішення про внесення росії до списку країн з високим ризиком відмивання грошей і фінансування тероризму, що передбачає зміцнення фінансових антиросійських заходів на теренах ЄС; б) ЄС ухвалив рішення знизити з 1 лютого стелю ціни на російську нафту; в) внесені до санкційного списку

ряд російських пропагандистів; г) ЄС і Рада Європи підписали угоду про створення групи, яка готуватиме спецтрибунал з розслідування злочинів російської агресії. Водночас ЄС виділив перший транш на організацію цієї інституції; д) Євросоюз, попри опір окремих країн-членів, остаточно схвалив план щодо заборони імпорту російського газу, який мають втілити до кінця 2027 р.; е) Єврокомісія опрацьовує 20-й пакет санкцій проти рф, який заплановано схвалити 24 лютого.

Оцінюючи події січня 2026 р., слід відзначити посилення небезпечних геополітичних тенденцій, які розхитують світовий порядок, дестабілюють систему міждержавних відносин і міжнародних інститутів. На фоні ескалації російської агресії в Україні, фактором посилення світової турбулентності стало активне запровадження Вашингтоном агресивної силової політики. Внаслідок цього зростає конфліктність і недовіра у форматі євроатлантичного партнерства, ускладнюються відносини США–ЄС.

У цих умовах для України пріоритетним напрямом є консолідація зовнішньої воєнно-фінансової, технічної, гуманітарної допомоги країн-союзників для запобігання енергетичній, гуманітарній кризі. Своєю чергою, українська дипломатія разом з країнами-партнерами має докладати зусилля для утримання США в переговорному процесі і зміцнення «силової складової» перемовин — максимальне посилення санкційного тиску на країну-агресора.

Водночас ключовим завданням є прискорена інтеграція до оборонних індустрій ЄС, зміцнення національного ОПК, розширення участі України в оборонних проєктах і програмах Євросоюзу. У широкому сенсі йдеться про поступову мінімізацію воєнно-економічної залежності Європи від США і перетворення ЄС на самодостатнього, авторитетного і впливового світового гравця.

РІШЕННЯ І ПРОЄКТИ

Традиційно у січні підводять попередні підсумки минулого року і представляють прогнозні накреслення для поточного року.

Так, Національний банк України **переглянув** темпи відновлення економіки у 2026 р. у бік сповільнення. Головним чинником коригування став тривалий негативний вплив на енергетичний сектор та логістику, що позначилося і на показниках минулого року – реальний ВВП України у 2025 р. продемонстрував зростання лише на 1,8% порівняно з 2024 р. (початкові прогнози зростання складали 3–4%).

Центральною зміною стало погіршення очікувань щодо реального валового внутрішнього продукту:

- ✓ Прогноз на 2026 р.: знижено з 2% до 1,8%.
- ✓ Оцінка за 2025 р.: також була переглянута до рівня 1,8% через дефіцит електроенергії в останні місяці року, що виявився більшим за очікування.

Попри складну ситуацію, економіка **демонструє стійкість**. НБУ розраховує, що поточне сповільнення є відображенням затяжного характеру війни. Завдяки інвестиціям у відбудову інфраструктури, розвитку оборонного комплексу та поступовому вирішенню проблем в енергетиці, економіка вийде на вищі темпи зростання.

Прогноз стосовно інфляції на кінець 2026 р. також було суттєво переглянуто. Якщо раніше Нацбанк розраховував на стримане зростання цін на рівні 6,6%, то за новими оцінками інфляція пришвидшиться до 7,5%. Нагадаємо, за результатами 2025 р., як споживча, так і базова інфляція сповільнилися до 8% у річному вимірі, однак залишилися вище бажаного рівня. Така сповільнена динаміка **зумовлювалася** передусім ефектами вищих урожаїв, а також певним зменшенням тиску на ринку праці та збереженням стійкої ситуації на валютному ринку.

Основним драйвером здорожчання товарів та послуг є енергетичний дефіцит. Руйнування потужностей змушує бізнес переходити на дорожчу альтернативну генерацію, що безпосередньо закладається у собівартість продукції.

Між тим, уряд намагається пом'якшити ситуацію. Кабінет Міністрів **ухвалив рішення** про додаткову підтримку для малого та середнього бізнесу в умовах надзвичайної енергетичної ситуації. Передбачається одноразова **фінансова допомога** для ФОПів 2–3 груп, які працюють у соціально важливих сферах – заклади харчування, аптеки, кав'ярні, продуктові магазини, пекарні та інші заклади і послуги першої необхідності зможуть отримати від 7 500 до 15 000 грн.

Більше того, було ухвалено безпрецедентне рішення стосовно підтримки. Наприкінці січня Президент України **своїм указом** ввів у дію оновлений порядок надання щорічних грантів Президента України для молодих учених і докторів наук.

Передбачається комплексне оновлення системи президентської грантової підтримки: у середньому майже на 500% збільшено розміри фінансування, модернізовано конкурсні процедури та скасовано застарілі нормативні акти 2002–2009 рр.

Зазначається, що оновлені правила застосовуються вже з 2026 р. та поширюються на науковців – громадян України, які здійснюють наукову діяльність на території країни на постійній основі. Оновлений порядок чітко **визначає пріоритети**: гранти надаються на дослідження й розробки, результати яких спрямовані на зміцнення обороноздатності та безпеки держави, економічний розвиток і підвищення конкурентоспроможності, подолання суспільних викликів, створення нових технологій та інновацій для реального сектору економіки.

Значимість таких положень, крім підтримки вчених, дозволить покращити умови для збереження людського капіталу.

ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Четвертий рік Україна протидіє російській агресії, втрачаючи тисячі життів і мільярди фінансових ресурсів. І всупереч цьому країна зберігає відносну стійкість макроекономічного середовища.

Міністерство фінансів представило попередні дані виконання державного бюджету 2025 р. Доходи держбюджету становили 3,8 трлн грн, видатки — 5,5 трлн грн, дефіцит — 1,6 трлн грн. Хоча дефіцит великий, проте, як ми неодноразово вказували у попередніх випусках, його вдалося вчасно профінансувати за допомогою фінансових надходжень від партнерських країн.

У частині реального сектору звернемо увагу на один з найвагоміших секторів вітчизняної економіки — агросектор, який сьогодні є головним експортером країни.

У 2025 р. Україна експортувала агропродукції на суму \$22,5 млрд, що на 8,8% (або на \$2,15 млрд) менше за результат попереднього року. Попри зменшення валютної виручки, частка АПК в загальній структурі експорту товарів у 2025 р. становила 56,1%, тобто галузь продовжує генерувати понад половину доходів країни від зовнішньої торгівлі.

Найбільш помітним трендом стало скорочення агроекспорту до Європейського Союзу. Якщо у 2022-2024 рр. частка ЄС у структурі українського агроекспорту стабільно перевищувала 50%, то у 2025 р. вона зменшилась до 47,5% (\$10,7 млрд). Одними із факторів впливу є зміна логістичних маршрутів і посилення регуляторних обмежень на європейському ринку. Також спостерігається загальне зниження динаміки торгівлі, а саме: сальдо з ЄС скоротилося до \$6,06 млрд проти \$8,87 млрд у 2024 р.

Натомість, на тлі зменшення експортних надходжень, спостерігається зворотна тенденція у частині імпорту. У 2025 р. закупівлі іноземної агропродукції зросли до рекордних за останні п'ять років \$8,75 млрд. Водночас у 2025 р. понад 53% від усього агроімпорту (\$4,64 млрд) надійшло з країн Європейського Союзу, що підкреслює глибоку інтеграцію споживчого ринку України з європейським.

Стосовно вітчизняного агроекспорту, слід мати на увазі, що диверсифікація ринків збуту української аграрної продукції залишається одним із **ключових пріоритетів** державної політики. Упродовж 2025 р. Україна відкрила 19 нових експортних ринків для продукції тваринного та рослинного походження. Вагомість таких зрушень під час війни не слід недооцінювати, оскільки у жорстких умовах українські виробники отримують **нові можливості** для розвитку, а держава — зміцнення експортного потенціалу та інтеграційної спроможності.

Макроекономічна стійкість забезпечується монетарним зміцненням. Минулий рік виявився доволі успішним для України у сфері наповнення міжнародних резервів. За **повідомленням** НБУ, валові міжнародні резерви України, станом на 1 січня 2026 р., (за попередніми даними) сягнули \$57,3 млрд, що є найвищим показником за всю історію незалежності.

При цьому, у грудні 2025 р. резерви зросли на 4,6% проти листопада, а ключовим фактором стали значні надходження від міжнародних партнерів, які перекрыли як чистий продаж валюти НБУ на ринку, так і боргові виплати держави в іноземній валюті. На валютні рахунки уряду в НБУ надійшло \$6,9 млрд, зокрема:

- ✓ \$3,9 млрд — через рахунки Світового банку;
- ✓ \$2,7 млрд — від ЄС у межах Ukraine Facility;
- ✓ \$0,3 млрд — від розміщення валютних ОВДП.

Водночас уряд спрямував \$668,4 млн на обслуговування і погашення зовнішнього боргу, ще \$171,4 млн було сплачено МВФ.

Значну частину резервів НБУ повинен спрямовувати на задоволення потреб внутрішнього валютного ринку. У грудні НБУ продав на валютному ринку \$4,7 млрд, таким же виявився чистий продаж, що в 1,7 раза більше, ніж у листопаді. Зростання інтервенцій пояснюється сезонним чинником — активізацією бюджетних виплат і операцій бізнесу наприкінці року. Втім, це все ж на 13% менше, ніж у грудні 2024 р.

Загалом, упродовж 2025 р. міжнародні резерви України зросли на 30,8%. За рік держава отримала \$52,4 млрд міжнародної фінансової допомоги — рекордний обсяг за час повномасштабної війни. Доречно вказати, що найбільшими донорами стали:

- ✓ Європейський Союз — \$32,7 млрд;
- ✓ Світовий банк — \$13,2 млрд;
- ✓ Канада — \$3,4 млрд;
- ✓ МВФ — \$0,9 млрд.

Крім того, Україна залучила понад \$3,3 млрд через валютні ОВДП.

Важливим також є те, що поточний рівень міжнародних резервів **забезпечує покриття** 5,9 місяця майбутнього імпорту, що НБУ розцінює як достатній рівень для підтримання курсової та фінансової стабільності.

Однак на внутрішньому валютному ринку ситуація не покращується. За останній тиждень січня Нацбанк продав на міжбанківському ринку \$860 млн доларів. Загальна статистика місяця свідчить про **значний дефіцит** валюти на ринку, який НБУ змушений перекривати власними резервами. Протягом січня регулятор не придбав у резерви жодного долара (або євро), натомість витративши на продаж **валюти** понад \$3 млрд (в еквіваленті).

Слід також підкреслити, що, попри складнощі, Україна намагається продемонструвати свою спроможність до **виконання стратегічних угод** з партнерськими країнами. Красномовним прикладом стало те, що Консорціум під керівництвом ірландської компанії TechMet здобув перемогу в конкурсі на укладення угоди про розподіл продукції корисних копалин для літнєвої ділянки в Кіровоградській обл.

Йдеться про літнєве родовище «Добра» — одне з найбільших в Україні. Нагадаємо, літій — ключовий компонент для таких технологій, як електричні акумулятори.

Рішення все ще **потребує** офіційного схвалення Кабінету Міністрів України, хоча зрозуміло, що угода фактично укладена. Зазначимо, що консорціум, який переміг, тісно пов'язаний з адміністрацією Президента США, при цьому, найбільшим акціонером TechMet є американське агентство DFC.

Навіть потенційне входження інвесторів є хорошим сигналом для вітчизняного бізнесу, який продовжує працювати. Згідно з дослідженням НБУ, у IV кв. 2025 р. бізнес **зберіг позитивні оцінки** ділової активності впродовж наступних 12 місяців. Респонденти стримано оцінили майбутні обсяги виробництва товарів та послуг в Україні, поліпшили інфляційні та незначно посилили курсові очікування. Індекс ділових очікувань підприємств (ІДО) становив 102,1%, порівняно зі 102,5% у III кв.

Воєнні дії та їх наслідки залишаються домінуючим чинником, що впливає на спроможність підприємств нарощувати обсяги виробництва. Більше за решту чинників очікувалося посилення впливу занадто високих цін на енергоносії, обмеженість виробничих потужностей і брак кваліфікованих працівників.

Інфляційні очікування поліпшились: у IV кв., очікувана в найближчі 12 місяців, річна інфляція становила 11,1% порівняно з 11,4% у попередньому кварталі. Частка респондентів, які вважали, що інфляція перевищить 15,0%, зменшилася за квартал на 4,8 в.п. до 17,9%.

Зазначимо, позитивні очікування стають позитивним чинником результативної діяльності.

IV. ЕНЕРГЕТИКА

БАЛАНС

У звітному періоді в Об'єднаній енергетичній системі України спостерігався сталий дефіцит, спричинений постійними російськими атаками. За місяць ворог **застосував** понад 6 000 ударних безпілотних літальних апаратів, близько 5 500 керованих авіаційних бомб та 158 ракет різних типів, намагаючись поділити нашу державу на окремі енергетичні «острівці» й використовуючи для цього особливості розміщення її ключових об'єктів та обмежені можливості з передачі електричної енергії із заходу на схід та з півночі на південь.

Після зниження середньої температури повітря до мінус 20-25°C агресор додатково атакував інфраструктуру надання послуг з централізованого опалення й підігріву води у великих містах, передусім Києві, Харкові та Дніпрі. Найсильніші удари були завдані 9, 20 і 24 січня. Внаслідок застосування в ці дні рекордної кількості засобів ураження й недостатньо щільної активної оборони (9 січня було збито тільки 2 з 18 балістичних ракет), атаковані об'єкти отримали значні пошкодження, що спричинило тимчасове припинення водо-, тепло- та електропостачання для десятків тисяч домогосподарств, підприємств, установ та організацій соціальної сфери.

Живлення переривалося і через негоду, передусім снігопади, поривчастий вітер, ожеледиця і налипання мокрого снігу, причому 9 січня — у понад 1 000 населених пунктах більшості областей, 27 січня — у майже 500 населених пунктах у семи регіонах, 28 січня — у 730 населених пунктах в 11 областях. Додатково, внаслідок каскадної **аварії**, спричиненої одночасним вимкненням 31 січня ліній 400 кВ між Румунією й Молдовою та 750 кВ між Західною й Центральною частинами України, були розвантажені енергоблоки АЕС і застосовані спеціальні графіки аварійних вимкнень у столичному регіоні, Житомирській і Харківській обл.

Утім, завдяки героїчній цілодобовій роботі сотень ремонтно-відновлювальних бригад з усієї України, Об'єднана енергетична система держави зберегла свою цілісність і продовжує працювати синхронно з енергосистемою континентальної Європи. До кінця січня вдалося заживити об'єкти критичної інфраструктури атакованих регіонів і повернути тепло та світло більшій частині домогосподарств.

Базову потужність у цей період забезпечували дев'ять блоків АЕС, що генерували до 7,5 ГВт енергії. На час відновлювальних робіт після кожної з російських атак та аварії 31 січня потужність більшості з них обмежувалася. Джерелами маневрової потужності були енергоблоки ТЕС і ТЕЦ, а також ГЕС і ГАЕС, які спільно виробляли 2,4-2,8 ГВт електричної енергії. Потужність станцій, що використовують відновлювані джерела, через засніженість і хмарну погоду не перевищувала 0,8 ГВт.

Генерація на підприємствах ПрАТ «Укр-гідроенерго» була суттєво обмежена водним ресурсом і льодоставом, тому не перевищувала 0,6 ГВт. Постачання гідроенергії здійснювалося переважно в години пікового споживання.

Понад дві третини генерації в січні забезпечили АЕС. Через пошкодження завдані ворогом частка ТЕС у виробництві енергії скоротилася до 12-16%, ТЕЦ — до 4-6%. На ГЕС і станції, що використовували ВДЕ, припадало по 6-8% генерації. Загалом, після 9 січня в Україні вироблялося лише 11-12 ГВт енергії щогодини (за потреби 17-18 ГВт; в аналогічний період 2021 р. — до 21 ГВт).

Підвищення граничних цін на ринку до рівня вечірньої часової зони й **зобов'язання** низки компаній державного сектору закупати половину споживаної енергії за кордоном наростили січневий **імпорт** до максимальних за шість років 894 ГВт-год (24 січня — майже 42 ГВт-год; +40% порівняно з не менш

рекордним груднем). Найбільше ресурсу традиційно надійшло з Угорщини та Словаччини. Втім, попри згоду ENTSO-E про **збільшення** загальної пропускної спроможності імпорту в січні з 2,15 до 2,45 ГВт, її було використано лише наполовину, зокрема через наявні в системі організаційні й фізичні обмеження (bottlenecks) і нестачу заявок. Тому, хоча на ввезене й припало до 14-15% споживання в робочі дні (порівняно з 9-10% у грудні), це зменшило наявний в Україні дефіцит тільки на чверть.

Зрозуміло, що експорт електричної енергії у січні не здійснювався. Постачання за кордон було повністю **припинене** з 11 листопада 2025 р.

Запаси енергетичного вугілля наприкінці січня оцінювалися в 2,2 млн т (-4% порівняно з минулим місяцем). Оскільки пошкоджені енергоблоки ТЕС і ТЕЦ не дозволяють їх використовувати на повну, цих обсягів може виявитися достатньо для проходження всього осінньо-зимового періоду 2025-2026 рр.

Після різкого зниження температури повітря добове споживання газу в Україні зросло. В окремі дні січня воно сягало 140 млн куб. м, що є найвищим показником за чотири роки. Попри це, нестачі ресурсу не спостерігалось. Цьому сприяли майже повністю відновлений власний видобуток (42-44 млн), відбір газу з підземних сховищ (у січні в середньому по 52 млн куб. м на добу) та імпорту із Польщі, Угорщини й Словаччини (19-21 млн щодоби; **загалом** за місяць — 608 млн).

Українські **запаси** зменшилися до 6,0 млрд куб. м (-20% порівняно з попереднім місяцем; без урахування 4,1 млрд куб. м газу «довготривалого зберігання»; 0,6 млрд куб. м ресурсу, формально переведеного в категорію «буферний газ»; і 0,3 млрд куб. м запасів нерезидентів). Цей показник перевищує минулорічний на 28%, проте менший, ніж у 2015-2018 рр., на 15%.

Варто зазначити, що помилка працівників AGSI призвела до некоректного відображення запасів газу в українських сховищах, які наприкінці 2025 р. становили не 6,3 млрд куб. м (як зазначалося у звіті за грудень), а 7,6 млрд.

Для закупівлі страхових запасів, з огляду на високу ймовірність збереження низьких температур повітря, НАК «Нафтогаз України» **залучив** ще €50 млн довгострокового фінансування від Європейського інвестиційного банку. В лютому очікується ще й надходження 100 млн куб. м американського скрапленого газу, придбаного компанією в польському Свіноуйсьце.

ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

Після ворожої атаки 9 січня в Україні було **утворено** Штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації державного рівня воєнного та техногенного характеру в електроенергетичних системах, керівником якого призначено Першого віце-прем'єр-міністра України — Міністра енергетики Дениса Шмигала. Новий орган перебрав на себе більшу частину завдань і повноважень шести інших штабів та фактично усунув від оперативної роботи керівницю уряду, яка продемонструвала свою недостатню компетентність в дієвому реагуванні на попередні атаки росіян.

Замість вимоги «невідкладно» забезпечити відпуск енергії в мережу неприєднаними до неї об'єктами розподіленої генерації та закликів установлювати на дахах непотрібні взимку фотоелектричні панелі, Штаб швидко виділив 2,56 млрд грн на **закупівлю** генераторного обладнання для територіальних громад і 800 млн грн на **придбання** автономних джерел енергії для співвласників багатоквартирних будинків.

Замість продукування «цінних керівних вказівок» з організації робіт, Штаб **надав** працівникам аварійних і відновлювальних бригад допомогу в розмірі 20 тис. грн за кожний відпрацьований місяць.

Замість «згоди» з пропозицією Мінекономіки «щодо можливості придбання» імпортованої електричної енергії, Штаб зобов'язав зробити це (в обсязі не менше 50% від споживання) юридичних осіб АТ «Українська оборонна промисловість», НАК «Нафтогаз України», а також АТ «Українська залізниця». А для стимулювання закупівель **рекомендував** НКРЕКП встановити до кінця сезону максимальні граничні ціни на рівні визначених для пікової вечірньої часової зони (що було **зроблено** 17 січня).

Замість «обмеження використання» вугільного освітлення, ефект від чого (на відміну від шкоди) був мінімальним (до 3% у загальному споживанні), Штаб тимчасово призупинив навчання в очній формі в усіх закладах освіти.

Врешті-решт оперативно (за годину) Штаб спокійно і професійно відреагував на панічні повідомлення про черговий «блекаут» 31 січня.

Звісно, дива не відбулося. Адже ані урядом, ані Штабом досі не вирішено проблему неточного встановлення пріоритетів, про наявність якої, наприклад, свідчить змінення керівного складу ключових енергетичних компаній у розпал опалювального сезону та за постійних атак ворога. Без відповідей залишаються й такі питання:

✓ чому в уряді лише перерозподіляють наявні потужності, а не стимулюють залучення інвестицій, передусім приватних, для швидкої розбудови розподіленої генерації у великих містах, територіальних громадах і промислових р-нах;

✓ чому 80% нової генерації запущено приватними компаніями лише для задоволення власних потреб і не працює у складі Об'єднаної енергетичної системи України;

✓ чому спрощення процедур встановлення енергетичних установок так і не стимулювало введення в експлуатацію двох третин обладнання, переданого Україні її міжнародними партнерами;

✓ чому, попри численні повідомлення про відновлення конкурсів на будівництво нової потужності, їх досі не проведено;

✓ чому на енергетичних ринках все ще зростають борги, адже тільки забезпечення платоспроможності всіх учасників формування цінності енергії уможливить нормальне функціонування операторів систем передачі й розподілу на всіх енергетичних ринках;

✓ чому, замість зобов'язання Міненерго «визначити механізм і критерії формування» переліків захищених споживачів, дві третини яких не є підприємствами критичної інфраструктури, в уряді досі вимикають «наявних на одній лінії живлення непобутових субспоживачів з метою перерозподілу вивільнених

обсягів електричної енергії для побутових споживачів»;

✓ чому АТ «Укртранснафта» досі збагачує агресора, допомагаючи здійснювати транзит російської сировини;

✓ чому уряд ігнорує наявність необґрунтовано завищених роздрібних цін на пальне та антиконкурентну узгоджену поведінку окремих учасників ринку нафтопродуктів.

Тільки отримання чітких відповідей на ці питання свідчитиме про відмову уряду й нового керівництва Міненерго від здійснення управління шляхом надання численних і непідготовлених доручень та перехід на вироблення дієвої політики, спрямованої на вирішення проблем, наявних в українській енергетиці.

До перших «ластівок» такої політики можна віднести:

✓ надання дозволу на публічні закупівлі критично важливого енергетичного обладнання без дотримання норм локалізації виробництва (до 1 травня 2026 р.) і без відкритих торгів, але з обов'язковим розкриттям даних про кінцевих бенефіціарів постачальників (до 31 грудня 2026 р.);

✓ визначення придбання, будівництва та/чи встановлення газотурбінних, газопоршневих і біогазових генераційних і когенераційних установок, дизельних, бензинових та газових генераторів пріоритетним напрямом, за яким суб'єктам підприємництва надається державна підтримка за кредитами;

✓ скасування ліцензування імпорту літій-іонних акумуляторів для установок збереження електричної енергії;

✓ спрямування частини бюджетних коштів, що залишатимуться після виконання Державним фондом декарбонізації та енергоефективної трансформації зобов'язань минулих років, на фінансування закупівлі й доставки в 2026 р. для потреб дітей з інвалідністю підгрупи А портативних зарядних станцій орієнтовною ємністю 2 кВт·год;

✓ надання дозволу на здійснення ремонту та ін. інженерно-технічних заходів із захисту об'єктів критичної інфраструктури без розроблення відповідної проєктної документації;

✓ **установлення** з 17 січня до 31 березня 2026 р. максимальних граничних цін на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку на рівні 15 000 грн/МВт-год; на балансуєчому ринку — 16 000 грн/МВт-год. Із 31 березня 2026 р. граничні ціни заплановано повернути на рівні, **визначені** 1 серпня 2025 р.;

✓ **упровадження** спрощеної процедури **набуття** статусу учасника ринку для виробників електричної енергії, що мають намір провадити діяльність на об'єктах розподіленої генерації (з установленою потужністю до 20 МВт включно), шляхом скорочення кількості етапів, необхідних для запуску в роботу генеруючих одиниць.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Чи не кожної декади в нашій державі настає «день бабака». Вже 12 разів, починаючи з жовтня 2025 р., росіяни виводять з ладу енергетичні об'єкти, «вводячи» спеціальні графіки аварійних вимкнень. Після кожного удару, завдяки зусиллям вітчизняних енергетиків, до роботи повертається більша частина генерації. Побутові споживачі знову отримують графіки стабілізаційних вимкнень, а промисловість — графіки обмеження потужності. Наступної декади все повторюється, але відремонтувати вдається все менше.

Щоб вийти з цієї низхідної спіралі, потрібно забезпечити якнайшвидше виконання двох необхідних і достатніх умов.

Перша — захистити небо. Україна потребує багаторівневого прикриття ключових об'єктів енергетичної інфраструктури, зокрема тих, де йдуть і відбуватимуться відновлювальні роботи, засобами протиповітряної й протиракетної оборони, передусім автоматизованими системами пошуку, виявлення, розпізнавання й вогневого ураження повітряних цілей, насамперед балістичних. Відсутність чи нестача протиракет (як це було 9 січня) здатна миттєво перекреслити всі зусилля з відновлення роботи пошкоджених раніше об'єктів.

Друга — наситити енергетичну систему новими установками з гарантованою потужністю >1-10 (100) МВт, що працюють на місцевому паливі чи енергії, об'єднаними в системи розподілу micro grid на базі «розумних мереж» і приєднаними до Об'єднаної енергетичної системи України як елементи ринку допоміжних послуг. Не перерозподіляти потужності, яких під ударами ворога стає все менше, а розблокувати залучення інвестицій, передусім приватних, для швидкої розбудови розподіленої генерації у великих містах, територіальних громадах і промислових р-нах, забезпечити реальне, а не **паперове** спрощення введення в дію газопоршневих і газотурбінних установок, зокрема когенераційних, а також здешевлення їхнього приєднання до електричних, газових і теплових мереж.

Якщо ці умови не виконати, нестача потужності в українських мережах стане критичною.

V.

СОЦІАЛЬНА СФЕРА

НОВИЙ МЕХАНІЗМ БАЗОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

В Україні з **1 січня 2026 р.** запроваджено **універсальний механізм базової соціальної допомоги (БСД)**, який замінює низку окремих соціальних виплат для малозабезпечених сімей та інших категорій населення. Основна мета — **забезпечити адресну підтримку сім'ям із низькими доходами через один механізм, спростивши процедуру призначення та підвищивши ефективність соцпідтримки**. Зазначений експериментальний проєкт БСД розпочався ще **1 липня 2025 р.** і вже був застосований для певних категорій отримувачів соцдопомоги. Зараз, у межах експериментального проєкту, її можуть оформити визначені категорії отримувачів.

Базова соціальна допомога — це новий вид підтримки з комплексним підходом, що розрахований на сім'ї з низьким рівнем доходів. Така допомога — це **єдиний вид соціальної допомоги** (щомісячна виплата), що об'єднує декілька видів державної допомоги для сімей у складних життєвих обставинах (як-от для малозабезпечених сімей, допомогу на дітей одиноким батькам, багатодітним тощо). Тобто замість кількох окремих виплат родина отримує одну базову, розраховану на всю сім'ю. Виплата призначається на шість місяців, а далі автоматично може продовжуватися на весь час експериментального проєкту (2 роки).

Базова величина БСД щороку **визначається Кабінетом Міністрів** та є орієнтиром для розрахунку допомоги. Допомогу можна оформити у «Дії» або через Пенсійний фонд/ЦНАП, що зменшує бюрократію. Розмір БСД **розраховується, виходячи з доходів сім'ї та базової величини**, яка щороку встановлюється урядом і не може бути нижчою за прожитковий мінімум. **Механізм побудований таким чином, що сім'я отримує різницю між загальною базовою величиною для кожного члена родини та фактичними доходами сім'ї**. Послуга недоступна, якщо заявник перебуває за кордоном, на тимчасово окупованій території або проживає в зоні активних бойових дій.

Основні переваги базової соціальної допомоги полягають в тому, що запровадження цього механізму є системною реформою, спрямованою на модернізацію соціальної політики України та підвищення її відповідності європейським підходам до підтримки населення з низькими доходами. Основні переваги полягають у наступному:

Перехід від фрагментованої системи до єдиного інструменту підтримки. Однією з ключових переваг БСД є уніфікація соціальних виплат, що раніше існували у вигляді численних окремих програм із різними критеріями доступу та правилами розрахунку. Об'єднання кількох видів допомоги в один базовий механізм, що спрощує систему соціального захисту для отримувачів, зменшує адміністративне навантаження на органи соціального захисту та підвищує прозорість державної соціальної політики. Такий підхід знижує ризики дублювання виплат і помилок у призначенні допомоги, що є особливо важливим в умовах обмежених бюджетних ресурсів.

Посилення адресності та справедливості розподілу коштів. Базова соціальна допомога розраховується на рівні домогосподарства з урахуванням фактичних доходів усіх його членів, а не формальної належності до певної соціальної категорії. Це дозволяє більш точно ідентифікувати домогосподарства, які перебувають за межею бідності і спрямовувати ресурси тим, хто реально їх потребує. Порівняно з попередньою моделлю, БСД орієнтована не на статус, а на реальний рівень матеріальної забезпеченості, що відповідає принципам соціальної справедливості.

Принцип гарантованого мінімального доходу. Механізм БСД фактично впроваджує в Україні елемент гарантованого мінімального доходу, поширений у країнах ЄС. Держава гарантує домогосподарству мінімальний базовий рівень забезпечення, доплачуючи різницю між цим рівнем і фактичними доходами сім'ї. Це означає, що соціальна допомога стає прогнозованою та стабільною, тим

самим зменшуючи ризик крайньої бідності, особливо серед сімей з дітьми та літніх осіб.

Спрощення процедур та цифровізація доступу. Запровадження БСД супроводжується активним використанням цифрових інструментів, зокрема подання заяв через «Дію», Пенсійний фонд або ЦНАПи. Це дозволяє скоротити кількість необхідних документів, мінімізувати особисті контакти з органами соцзахисту, підвищити доступність допомоги для ВПО та громадян, які змінили місце проживання. У довгостроковій перспективі цифровізація також створює умови для автоматизації призначення допомоги.

Більш ефективне використання бюджетних ресурсів. Базова соціальна допомога розглядається урядом як інструмент оптимізації соціальних витрат без зниження рівня захисту найбільш уразливих груп. За рахунок скорочення адміністративних витрат, зменшення нецільових та дублюючих виплат, кращої верифікації отримувачів, держава отримує можливість спрямовувати обмежені ресурси на реальну боротьбу з бідністю, навіть в умовах війни та високого дефіциту бюджету.

Наближення соціальної політики України до стандартів ЄС. Механізм БСД відповідає європейській логіці [minimum income schemes](#)¹, що є важливим у контексті євроінтеграційних зобов'язань України та гармонізації соціальної політики з практиками ЄС. Це підвищує інституційну довіру до української соціальної політики та створює основу для подальших реформ.

Таким чином, базова соціальна допомога має потенціал стати ключовим інструментом боротьби з бідністю в Україні, поєднуючи адресність, соціальну справедливість і фінансову відповідальність. Її успішність залежатиме від якості адміністрування, достатності фінансування та здатності держави адаптувати механізм до потреб найбільш уразливих груп населення.

Тим не менш, попри низку безумовних переваг запровадження механізму БСД, слід окреслити і певні виклики її впровадження.

Незважаючи на значний реформаторський потенціал, механізм базової соціальної допомоги стикається з низкою інституційних, соціальних та фінансових викликів, які можуть істотно вплинути на його ефективність і сприйняття суспільством, зокрема:

Ризик виключення вразливих груп. Одним із ключових викликів БСД є високий ризик ненавмисного виключення частини реально бідних домогосподарств через формалізовані критерії оцінки доходів і майнового стану. Проблема полягає в тому, що значна частина населення має нерегулярні, сезонні або неформальні доходи, а реальні витрати домогосподарств (особливо на лікування, догляд, оренду житла) не завжди коректно враховуються. Окремі вразливі групи (літні люди, особи з інвалідністю, домогосподарства на прифронтових територіях) можуть не відповідати формальним критеріям, хоча мають об'єктивну потребу в допомозі. У результаті БСД може не охопити частину цільової аудиторії, що суперечить заявленій меті боротьби з бідністю.

Інституційна неготовність органів соціального захисту. Перехід до єдиного механізму потребує високої адміністративної спроможності на центральному та місцевому рівнях. На практиці спостерігаються: кадровий дефіцит і перевантаження працівників органів соцзахисту, нерівномірна готовність громад до роботи з новим механізмом, нестача навчання щодо нових процедур і цифрових інструментів. В умовах воєнного стану та частих змін регуляторного середовища це створює ризик затримок у призначенні допомоги та неоднакової практики застосування БСД в різних регіонах.

Обмеженість і нестабільність бюджетного фінансування. БСД запроваджується в умовах хронічного дефіциту державного бюджету та високої залежності соціальних видатків від зовнішньої фінансової підтримки. Основні ризики: недостатній рівень базової величини допомоги для реального подолання бідності і відсутність чітко закріпленого механізму регулярної індексації БСД відповідно до інфляції та зростання вартості життя. За таких умов БСД може перетворитися на

¹ Minimum income schemes (схеми мінімального доходу) – це форми соціального забезпечення, гарантовані державою виплати останньої надії, призначені для боротьби з бідністю та соціальною ізоляцією. Вони забезпечують мінімальний рівень життя для людей працездатного віку, які не мають достатніх засобів для існування, та є важливою частиною систем соціального захисту в країнах ЄС. Див. What Minimum Income Schemes are, <https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2021/02/EAPN-Minimum-income-schemes-campaign-explainer-2021-4951.pdf>.

інструмент фінансової оптимізації, а не реального соціального захисту.

Цифровий розрив і обмежений доступ до сервісів. Хоча цифровізація є однією з переваг БСД, вона водночас створює бар'єри для окремих категорій населення: літніх людей із низьким рівнем цифрової грамотності, осіб, які не мають стабільного доступу до інтернету, громадян на тимчасово окупованих або прифронтових територіях. Без належних альтернативних каналів доступу (офлайн-сервіси, мобільні соціальні служби) цифровізація може поглибити соціальну нерівність замість її зменшення.

Проблеми верифікації доходів і майнового стану. Ефективність БСД значною мірою залежить від якості державних реєстрів і міжвідомчого обміну даними. Наразі залишаються проблемами неповнота або застарілість даних у реєстрах та складність перевірки доходів осіб, які працюють за кордоном або в неформальному секторі. Це створює як ризики зловживань, так і ризики необґрунтованої відмови в допомозі.

Соціальна напруга та недовіра до реформи. Скасування або трансформація звичних видів допомоги часто сприймається населенням як звуження соціальних прав, навіть якщо новий механізм є формально вигіднішим. У короткостроковій перспективі це може призвести до зростання кількості скарг і судових спорів, політизації соціальної реформи. Недостатня комунікація з боку держави посилює ці ризики.

Відсутність чітких показників оцінки ефективності. На поточному етапі залишається відкритим питання моніторингу результативності БСД. Зокрема не завжди визначено, які саме показники (зменшення бідності, охоплення, глибина підтримки) є ключовими. Також обмежена публічна звітність щодо соціального ефекту реформи. Недостатня і участь незалежних аналітичних центрів у оцінці впливу. Без системної оцінки БСД ризикує залишитися адміністративною зміною без доведеного соціального результату.

Загалом, базова соціальна допомога має значний потенціал, однак її успіх залежить від здатності держави збалансувати фінансові обмеження з реальними соціальними

потребами, забезпечити інституційну спроможність і не допустити виключення найбільш уразливих груп. У короткостроковій перспективі БСД потребує особливо уважного моніторингу як з боку держави, так і з боку експертного середовища.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНИХ І ПЕНСІЙНИХ ВИПЛАТ У СІЧНІ 2026 р.

За повідомленням Міністра соціальної політики, у січні 2026 р. уряд перестав нараховувати та виплачувати пенсії тим пенсіонерам, хто не пройшов фізичну ідентифікацію до 31 грудня 2025 р. та отримує пенсії від росії, не попередивши про це Україну. Зокрема, за офіційними повідомленнями, виплати були призупинені 337 тис. осіб, які підпадають під такі критерії. Така новина викликала значну увагу суспільства та ЗМІ.

Частина інформації у медіа про масове припинення виплат була спростована офіційними джерелами, зокрема Пенсійним фондом України та Міністерством соціальної політики. Пенсійний фонд України офіційно повідомив, що інформація про одразу 1,3 млн пенсіонерів, яким нібито припинили виплати, не відповідає дійсності.

Уряд і Пенсійний фонд України підкреслюють, що соціальні виплати всім іншим пенсіонерам здійснюються вчасно, зокрема вимоги щодо ідентифікації не є способом «скасувати» виплати, а відповідають чинному законодавству і не мають автоматичного характеру. Пенсійний фонд виконує роз'яснювальну роботу і рекомендує тим, чий виплати призупинено, пройти відповідні процедури і подати необхідні документи.

Безумовно, ситуація з пенсійними виплатами, що загострилася на початку року, має суттєве соціальне значення, оскільки безпосередньо стосується однієї з найбільш численних і вразливих соціальних груп – пенсіонерів. Пенсійні виплати для більшості з них є основним або єдиним джерелом доходу, а будь-які перебої чи невизначеність у їх отриманні мають не лише фінансові, а й глибокі соціальні наслідки. До таких наслідків слід віднести:

Вплив на рівень життя та базову безпеку літніх людей. Для значної частини пенсіонерів пенсія виконує функцію мінімального

засобу виживання, покриваючи витрати на харчування, медикаменти та оплату житлово-комунальних послуг. Навіть короткострокові затримки або призупинення виплат можуть призводити до неможливості придбати життєво необхідні ліки, накопичення заборгованості за комунальні послуги, зростання ризиків погіршення здоров'я та соціальної ізоляції тощо.

Посилення вразливості окремих груп пенсіонерів. Ситуація з пенсійними виплатами має нерівномірний соціальний ефект, коли незахищеними стають окремі категорії, такі як внутрішньо переміщені особи пенсійного віку, пенсіонери, які перебувають за кордоном, особи, які проживають на тимчасово окупованих або прифронтових територіях, самотні літні люди без підтримки родини. Для цих груп додаткові адміністративні вимоги (фізична чи цифрова ідентифікація, підтвердження статусу) часто є складними або фактично недоступними, що підвищує ризик соціального виключення.

Довіра до держави та інститутів соціального захисту. Регулярність і передбачуваність пенсійних виплат є одним із ключових індикаторів надійності соціального контракту між державою та громадянами. В такій ситуації будь-які проблеми з виплатами підривають довіру до Пенсійного фонду та органів соціального захисту, формують відчуття правової невизначеності та переконання у нестабільності державних гарантій. У воєнний період довіра до

державних інституцій має особливе значення для соціальної стійкості суспільства.

Політична та суспільна чутливість питання. Пенсійна система традиційно є політично чутливою сферою, а будь-які проблеми з виплатами стають предметом публічних дискусій і маніпуляцій. Накопичення негативного досвіду може використовуватися в інформаційних кампаніях проти держави, підсилювати соціальну напругу і створювати додаткові ризики для соціальної згуртованості.

Оцінка інституційної спроможності держави. Треба мати на увазі, що ситуація з пенсійними виплатами виконує роль індикатора якості державного управління у сфері соціальної політики. Передусім вона демонструє здатність держави адмініструвати масові соціальні програми в кризових умовах, ефективність комунікації з громадянами та баланс між контролем за бюджетними ресурсами і дотриманням соціальних прав.

Соціальне значення ситуації з пенсійними виплатами виходить далеко за межі технічних або адміністративних проблем. Йдеться про базові соціальні гарантії, довіру до держави та захист гідності літніх людей. У контексті війни та економічної нестабільності, стабільність пенсійних виплат є критично важливою умовою соціальної стійкості та запобігання зростанню бідності.

VI. ПОЗИЦІЇ ГРОМАДЯН З АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ¹

ЯКІ ПРОБЛЕМИ КРАЇНИ ВИ ВВАЖАЄТЕ НАЙБІЛЬШ ВАЖЛИВИМИ?*	
% опитаних	
Бойові дії у війні проти росії на фронті	68,2
Хабарництво і корупція в органах влади	44,7
Руйнування житла, спричинені ракетними та дронними обстрілами	39,6
Руйнування інфраструктури	37,9
Перебої зі зв'язком, постачанням електроенергії, води, газу тощо	29,7
Низький рівень зарплат, пенсій	28,7
Підвищення цін на основні товари, інфляція	26,7
Високі тарифи на комунальні послуги	25,2
Соціальне розшарування, прірва між бідними і багатими	19,0
Мобілізація	17,3
Хабарництво і корупція в судовій системі	16,7
Неякісне чи недоступне медичне обслуговування	13,5
Хабарництво і корупція в інших сферах	12,8
Масовий виїзд громадян за кордон	12,1
Недостатній рівень соціального захисту	11,6
Зростання злочинності, недостатня безпека на вулицях	6,5
Дефіцит робочої сили	6,3
Відсутність роботи, безробіття	6,0
Неякісна чи недоступна освіта	5,5
Наркоманія, алкоголізм	4,3
Нестача свободи і демократії	4,3
Несприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу	3,9
Погана екологічна ситуація	2,8
Недостатній захист української мови	2,6
Поганий стан доріг	2,5
Забезпечення свободи віросповідання, проблеми міжцерковних відносин	2,3
Утиски мов національних меншин	1,4
Проблеми міжнаціональних, міжетнічних відносин	1,1
Інші проблеми	0,1
Жодна проблема	0,1
Важко відповісти	0,2

* Респондентам пропонувалося обрати до п'яти варіантів відповіді.

¹ Результати соціологічного опитування, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні з 11 по 18 листопада 2025 р.

Опитування методом face-to-face проводилося у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій обл. та м. Києві (лише на тих територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії).

Опитування проводилося за стратифікованою багатоступеневою вибіркою із застосуванням випадкового відбору на перших етапах формування вибірки та квотного методу відбору респондентів на заключному етапі (коли здійснювався відбір респондентів за статеві-віковими квотами). Структура вибіркової сукупності відтворює демографічну структуру дорослого населення територій, на яких проводилося опитування, станом на початок 2022 р. (за віком, статтю, типом поселення).

Опитано 2 008 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%. Разом з тим, додаткові систематичні відхилення вибірки можуть бути зумовлені наслідками російської агресії, зокрема, вимушеною евакуацією мільйонів громадян.

ЯКІ ПРОБЛЕМИ Є ЧИ БУДУТЬ АКТУАЛЬНИМИ ДЛЯ ВАШОЇ РОДИНИ НАЙБЛИЖЧИМ ЧАСОМ?*	
% опитаних	
Російські обстріли	59,7
Падіння чи втрата основних доходів	44,4
Загроза втратити житло (у т. ч. через обстріли)	27,0
Корумпованість чиновників, посадових осіб	23,2
Недоступність якісного, належного лікування чи медичної допомоги	22,0
Хвороба	19,9
Втрата роботи, бізнесу	14,4
Необхідність виїхати з країни	8,6
Неможливість знайти роботу	8,3
Погіршення умов праці на робочому місці	8,3
Необхідність знайти житло	7,3
Зростання злочинності	7,0
Погана екологія (забруднене повітря, вода) у місці проживання	5,9
Голод	5,2
Інше	0,3
Нічого з перерахованого	3,1
Важко відповісти, відмова відповідати	3,0

* Респондентам пропонувалося обрати декілька варіантів відповіді.

КРІМ ВИТРАТ НА ЗМІЦНЕННЯ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ, НА ЩО НАСАМПЕРЕД ПОТРІБНО ВИТРАЧАТИ КОШТИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ?*	
% опитаних	
На ветеранські програми (лікування, реабілітацію, соціальну адаптацію), підтримку ветеранів війни	53,4
На посилення цивільного захисту населення від війни (будівництво і обладнання укриттів, забезпечення резервних джерел енергопостачання, спеціальне обладнання медичних закладів та ін.)	46,4
На будівництво і ремонт соціальних інфраструктурних об'єктів (наприклад, шкіл, лікарень)	32,3
На підвищення зарплат та доплати бюджетникам (вчителям, лікарям та ін.), на підвищення пенсій	30,6
На створення робочих місць	28,8
На будівництво і ремонт виробничих інфраструктурних об'єктів загальнодержавного значення (наприклад, шляхів, мостів, портів)	26,4
На будівництво соціального житла	24,0
На підтримку бізнесу, підприємств	13,1
На підтримку культури, української культурної продукції	9,5
Інше	0,8
Важко відповісти	1,2

* Респондентам пропонувалося обрати до трьох варіантів відповіді.

Над номером працювали:

Колектив авторів: Ю. Якименко (керівник проєкту), А. Биченко, О. Мельник, М. Міщенко, М. Пашков, О. Пищуліна, В. Омельченко, Г. Рябцев, П. Стецюк, М. Сунгуровський, В. Юрчишин, Л. Бондаренко.

Редакційно-видавничий відділ: З. Міщеня, О. Шаповал, Т. Овсяник.

Фото обкладинки REUTERS, <https://www.reuters.com/resizer/v2/PHA4EYDYS5JPM5IGKKVZKLSU.jpg?auth=f8efab9f94331a25943ce180cdc3b9ee3565be343adf418f48b58580092617d0&width=1920&quality=80>

«Суспільне Київ», <https://susplne.media/kyiv/1232752-ataka-po-kievu-poskodila-primisenna-nacionalnoi-biblioteki-dla-ditej/>

Наша адреса:

01032, м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 33Б, 7-й поверх

Телефон: (38 044) 201-11-98

Факс: (38 044) 201-11-99

е-mail: info@razumkov.org.ua

Вебсторінка: www.razumkov.org.ua

